

FN

FAKTA.

FÖRENTA NATIONERNA

Foto: FN/Andrea Bizzi

FN:s högkvarter i New York, USA.

FN i korthet

Förenta Nationerna är en unik organisation bestående av självständiga stater som gått samman för att arbeta för fred, mänskliga rättigheter och ekonomiska och sociala framsteg. Den är unik för att ingen annan organisation kan sägas företräda alla världens länder på det sätt som FN gör. Organisationen bildades den 24 oktober 1945 då stadgan trädde i kraft. Från början hade FN 51 medlemsländer. Idag har antalet ökat till 193.

VAD ÄR FN?

FN är ett mellanstatligt, globalt forum för samarbete, beslut och överenskommelser i frågor som är viktiga för hela mänskligheten. FN har 193 medlemsstater. Samarbetet bygger på frivillighet och ska inte inkräkta på staters rätt till självbestämmande. Dock har alla medlemmar en skyldighet att följa FN-stadgan och folkrättens principer.

VAD ÄR FN INTE?

FN är ingen världsregering som kan bestämma över medlemsländerna och det är heller ingen världspolis. FN kan inte jämföras med Europeiska unionen, där

medlemsländerna lämnar över beslutanderätten för delar av det egna landets politik till EU:s styrande organ.

FN:S STADGA

FN-stadgan anger FN:s uppgifter, befogenheter, arbetsordning och organisation. Den preciserar medlemsländernas rättigheter och skyldigheter gentemot organisationen och varandra, och är ett folkrättsligt instrument eller traktat. Den förbjuder t ex stater att använda våld mot andra stater annat än i självförsvar.

FN:S MÅL OCH HUVUDUPPGIFTER

FN:s stadga anger fyra huvudmål för FN:

- Att upprätthålla internationell fred och säkerhet.
- Att utveckla vänskapliga förbindelser mellan länder.
- Att åstadkomma internationell samverkan för att främja utveckling och mänskliga rättigheter.
- Att utgöra en medelpunkt för länders samverkan för att nå dessa mål.

FN-SYSTEMET

FN har sex huvudorgan vars uppgifter och befogenheter är inskrivna i stadgan. I takt med att FN:s arbetsområde utvidgats har även ett antal underorgan inrättats, vart och ett med specifikt mandat och kompe-

tens. Underorganen inrättas av FN:s generalförsamling och är en del av FN. Utöver detta finns fackorganen, som är självständiga internationella organisationer för samarbete inom olika områden. De är inte underställda FN men har samarbetsavtal med FN. Tillsammans med huvudorganen och underorganen utgör de vad vi kallar *FN-systemet*.

FN:S EKONOMI

FN:s budget är indelad i en obligatorisk och en frivillig del. Obligatorisk är bl a bidrag till FN:s reguljära budget och till de fredsbevarande operationerna. Medlemsländernas betalningsförmåga avgör hur mycket varje land ska bidra med. Den reguljära budgeten ska täcka kostnaderna för de sex huvudorganen inklusive sekretariatets många enheter, kontor och program. Kostnaderna för all annan verksamhet måste täckas av frivilliga bidrag från medlemsländerna.

VAD KOSTAR FN?

Enligt en beräkning gjord av ekonomen Jeffrey Sachs kostar FN-systemets samlade verksamhet – med allt från sekretariatet och andra FN-kontor till fredsbevarande operationer, MR-systemet, utvecklingsarbete, katastrofinsatser och flyktinghjälp – ungefär 45 miljarder dollar per år. Det motsvarar ca 6 dollar per människa på jorden och motsvarar 2,5 procent av världens samlade militärutgifter. På grund av att länders frivilliga bidrag till FN minskar, och att många inbetalningar är sena eller helt uteblir, brottas FN ständigt med ekonomiska problem.

FN:S GENERALSEKRETERARE

Generalsekreteraren leder sekretariatet och är FN:s högste chef. Hen har en central roll i skapandet av fred och utveckling, både genom personliga insatser och genom sina särskilda representanter. Generalsekreteraren utses av generalförsamlingen på rekommendation av säkerhetsrådet. Ban Ki-moon från Sydkorea har suttit på posten sedan 2007. Under 2016 ska en ny generalsekreterare väljas med tillträde den 1 januari 2017.

FN:s huvudorgan

GENERALFÖRSAMLINGEN fattar beslut om FN:s årliga arbete och där finns alla 193 medlemsländer representerade. Det är ett

FN bedriver verksamhet i en stor del av alla länder i världen, i regel i nära samråd med landets regering. Verksamheten kan innefatta allt från utvecklings- och utbildningsprojekt till katastrofinsatser och fredsbevarande styrkor.

FN består av 193 medlemsländer. Medlemmarna måste åta sig och vara villiga och kapabla att uppfylla de skyldigheter som stadgan ålägger dem och att acceptera och följa beslut, även om besluten inte är juridiskt bindande. Vatikanstaten är idag den enda internationellt erkända stat som inte är medlem.

Till det årliga mötet i generalförsamlingen kommer delegationer från FN:s alla medlemsländer. Alla möten simultantolkas till FN:s sex officiella språk: arabiska, engelska, franska, kinesiska, spanska och ryska.

IMO bevakar en av världens största allmänningar, världshaven, bl a genom att ta fram avtal som reglerar utsläpp från sjöfarten.

FN är en organisation för stater. Icke-statliga organisationer har ingen självklar plats eller roll. Samarbete mellan FN och icke-statliga aktörer är reglerat i FN-stadgans artikel 71. Organisationer kan få en "rådgivande ställning", vilket bl a innebär rätt att delta på FN-konferenser som observatörer, i vissa fall även med möjlighet att cirkulera dokument och yttra sig.

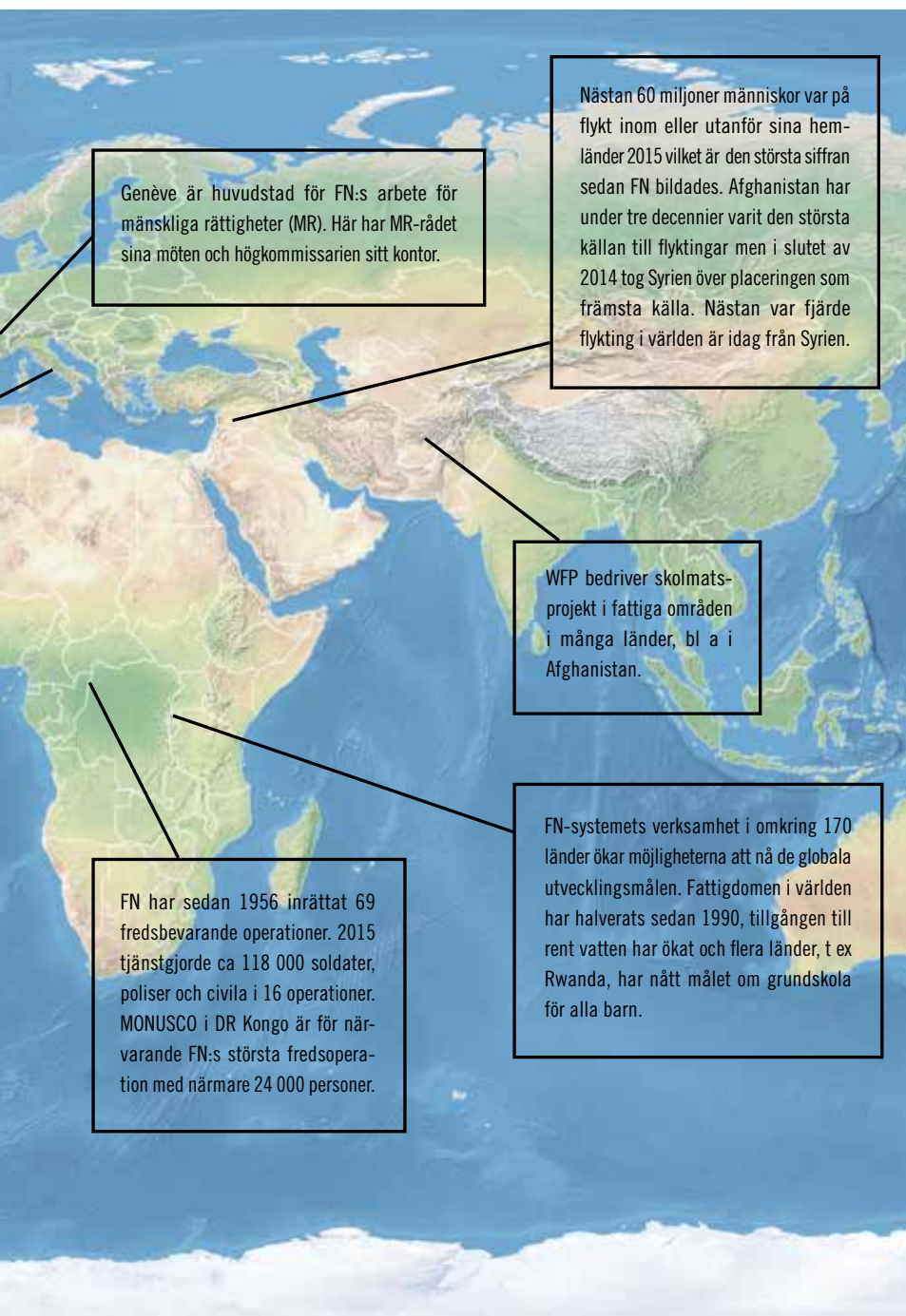
unikt forum för multilaterala diskussioner. Varje land har en röst och beslut som fattas där kan med fog sägas vara ett uttryck för världssamfundets vilja. Besluten tas i regel med enkel majoritet och är inte juridiskt men däremot moraliskt bindande.

SÄKERHETSÅRÅDETS ansvar är att upprätthålla internationell fred och säkerhet. Det består av 15 medlemmar. Fem är permanenta: Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA. Resterande tio väljs för två år av generalförsamlingen. Säkerhetsrådets beslut är bindande och kräver nio ja-röster. De permanenta medlemmarna

har vetorätt vilket innebär att beslut inte kan fattas om någon av dem röstar emot.

SEKRETARIATET, som leds av FN:s generalsekreterare, sköter det löpande arbetet och ser till att de beslut som FN fattar genomförs. Omkring 44 000 tjänstemän arbetar inom sekretariatet som, förutom huvudkontoret i New York, utgörs av ett stort antal kontor och avdelningar spridda över världen.

ECOSOC, det ekonomiska och sociala rådet, samordnar det ekonomiska och sociala arbete som utförs av FN:s under-

Genève är huvudstad för FN:s arbete för mänskliga rättigheter (MR). Här har MR-rådet sina möten och högkommissarien sitt kontor.

Nästan 60 miljoner människor var på flykt inom eller utanför sina hemländer 2015 vilket är den största siffran sedan FN bildades. Afghanistan har under tre decennier varit den största källan till flyktingar men i slutet av 2014 tog Syrien över placeringen som främsta källa. Nästan var fjärde flykting i världen är idag från Syrien.

WFP bedriver skolmatsprojekt i fattiga områden i många länder, bl a i Afghanistan.

FN har sedan 1956 inrättat 69 fredsbevarande operationer. 2015 tjänstgjorde ca 118 000 soldater, poliser och civila i 16 operationer. MONUSCO i DR Kongo är för närvarande FN:s största fredsoperation med närmare 24 000 personer.

FN-systemets verksamhet i omkring 170 länder ökar möjligheterna att nå de globala utvecklingsmålen. Fattigdomen i världen har halverats sedan 1990, tillgången till rent vatten har ökat och flera länder, t ex Rwanda, har nått målet om grundskola för alla barn.

och fackorgan. Det ansvarar också för FN:s kontakter med icke-statliga organisationer.

INTERNATIONELLA DOMSTOLEN

(*International Court of Justice, ICJ*) har säte i Haag. Den avgör tvister mellan stater och är rådgivande instans för andra FN-organ. Den kan endast ta upp fall där de inblandade parterna accepterat att tvisten ska avgöras av domstolen. Beslut är bindande.

FÖRVALTARSKAPSRÅDET inrättades för att hjälpa ett antal kolonier och förvaltningsområden inför och under deras omvandling till självständiga stater.

Sedan 1994, då Palau (USA) som sista område blev självständigt, har rådet ingen uppgift längre.

FN:s underorgan

UNCTAD, FN:s konferens om handel och utveckling, integrerar utvecklingsländer i världsekonomin.

UNDP, FN:s utvecklingsprogram, det centrala organet för utvecklingsarbete och bistånd.

UNEP, FN:s miljöprogram, samordnar

mellanstatligt samarbete inom miljöområdet.

UNFPA, FN:s befolkningsfond, arbetar bl a med reproduktiv hälsa och rättigheter.

UN-HABITAT, FN:s program för boende och bebyggelsefrågor, arbetar för allas rätt till drägliga bostäder.

UNHCR, FN:s flyktingorgan, ger rättsligt skydd och nödhjälp åt flyktingar.

UNICEF, FN:s barnfond, arbetar för att barns grundläggande behov ska tillgodoses.

UNODC, FN:s organ mot brott och narkotika, bekämpar gränsöverskridande brottslighet.

UNRWA, FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar, stödjer invånarna i de palestinska flyktinglägren.

UN-WOMEN, FN:s enhet för jämställdhet och stärkandet av kvinnors rättigheter, arbetar för global jämställdhet.

WFP, FN:s livsmedelsprogram, räddar liv genom livsmedelsbistånd, bl a i katastrofsituationer.

UNAIDS, FN:s gemensamma program mot hiv/aids där tio av FN:s underorgan samverkar.

IAEA, Internationella atomenergiorganet, främjar en säker och fredlig användning av atomenergi.

WTO, Världshandelsorganisationen, arbetar med villkoren för internationell handel

FN:s fackorgan

FAO FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (Rom)

ICAO Internationella civila luftfartsorganisationen (Montreal)

IFAD Internationella jordbruksutvecklingsfonden (Rom)

ILO Internationella arbetsorganisationen (Genève)

IMF Internationella valutafonden (Washington)

IMO Internationella sjöfartsorganisationen (London)

ITU Internationella teleunionen (Genève)

UNESCO FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Paris)

UNIDO FN:s organisation för industriell utveckling (Wien)

UNWTO Världsturismorganisationen (Madrid)

UPU Världspostunionen (Bern)

WHO Världshälsoorganisationen (Genève)

WIPO Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (Genève)

WMO Meteorologiska världsorganisationen (Genève)

VÄRLDSBANKEN (Washington)

Den svenska FN-rörelsen

Svenska FN-förbundets historia går tillbaka till tiden för FN:s grundande. Då endast stater kan vara medlemmar i FN hade idén om en folklig rörelse till stöd för den nya världsorganisationen starkt stöd runt om i världen. Redan 1946 bildades FN-förbundets världsfederation WFUNA (*World Federation of United Nations Associations*). Den svenska FN-föreningen Mellanfolkligt Samarbete anslöt sig året efter. Tio år senare bytte föreningen namn till Svenska FN-förbundet.

Idag har Svenska FN-förbundet flera tusen individuella medlemmar organiserade i ett hundratal lokala FN-föreningar och 22 distrikt. FN-förbundet är också en paraplyorganisation för svenska folk-rörelser som stödjer FN-tanken och har idag omkring 90 anslutna riksorganisationer. Det finns även ett 30-tal "FN-skolor" runt om i landet – gymnasieskolor som valt att utveckla sin globala profil i samarbete med FN-förbundet.

Högsta beslutande organ är kongressen

som sammankallas vart tredje år. Däremellan leds arbetet av en styrelse och i Stockholm finns ett kansli med ca 25 anställda.

FN-förbundets arbete är baserat på FN:s "tre pelare":

- Fred, säkerhet och nedrustning
- Hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning
- Mänskliga rättigheter och demokrati

Utifrån dessa sakfrågeområden arbetar FN-förbundet med utbildning, information, granskning, påverkansarbete, internationellt samarbete och stöd till FN:s fältarbete. Ett flertal projekt bedrivs för att samla in pengar till viktigt fältarbete som saknar tillräckliga resurser. Projektet Minor bedriver insamling till förmån för FN:s minröjningsorganisation UNMAS, som leder och samordnar FN-systemets arbete mot minor och andra explosiva lämningar av krig. Projektet Skolmat stödjer världslivsmedelsprogrammet WFP och dess mångåriga och framgångsrika

arbete med gratis skolmat till barn i fattiga områden. Projektet Flicka handlar om flickors rättigheter och de insamlade medlen går till FN:s befolkningsfond UNFPA och dess banbrytande arbete mot barnäktenskap och könsstympning i Etiopien. Sedan 2013 bedriver FN-förbundet även en katastrofinsamling till förmån för WFP:s insatser i och omkring Syrien.

Läs mer om FN-förbundet och dess arbete på www.fn.se.

Foto: Penilla Bergström

Unga informatörer utbildas på FN-förbundets kansli i Stockholm.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Samverkan mellan världens folk är en förutsättning för en fredlig och positiv global utveckling. Alla kan bidra till detta arbete – här är några förslag på vad DU kan göra:

Bli aktiv i en lokal-förening!

Som medlem i Svenska FN-förbundet kan du välja att engagera dig ytterligare i en FN-förening på din ort. Där kan du träffa andra engagerade medlemmar, anordna aktiviteter och på olika sätt fördjupa ditt engagemang. Vi behöver fler personer som engagerar sig för en bättre värld. Kontakta FN-förbundets kansli på telefonnummer 08 462 25 40 för mer information eller hitta din närmaste förening på www.fn.se.

Stöd FN:s fältarbete!

FN bedriver dagligen insatser över hela världen som gagnar miljontals fattiga och marginaliserade människor och främjar fred, utveckling och mänskliga rättigheter. Samtidigt råder ständigt brist på resurser för dessa insatser och därför har FN-förbundet startat projekten *Minor*, *Skolmat* och *Flicka*. Du kan stödja det viktiga arbetet genom att ge en gåva. Sätt in valfritt belopp på Pg 90 00 79-5 eller gå till www.fn.se!

Värva en medlem!

Ju fler medlemmar vi har desto starkare blir vi. Genom att värva en kollega, kompis eller familjemedlem till FN-förbundet är du med och skapar en ännu större FN-rörelse i Sverige. Att bli medlem är enkelt och billigt. Besök www.fn.se eller sms:a FNMEDLEM till 72 909. Tillsammans gör vi skillnad!

Bli medlem
i FN-förbundet!

Ring 08 - 462 25 40
eller ansök på fn.se